

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра фінансів і кредиту
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту
Запорізький національний університет
Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
Інженерного навчально-наукового інституту імені Юрія Потебні
Вінницький національний технічний університет
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Fil. Dr. Jan-U. Sandal Institute (Norway)
Stefan cel Mare University of Suceava (Romania)
Alexandru Ioan Cuza University of Iași (Romania)
ISMA University of Applied Sciences (Latvia)
Academy of Economic Studies of Moldova (Moldova)

Universitatea
Ștefan cel Mare
Suceava

UNIVERSITATEA
„ALEXANDRU IOAN CUZA”
din IAȘI

ISMA
ANNO 1994

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

VII Міжнародна науково-практична конференція

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра фінансів і кредиту
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту
Запорізький національний університет
Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
Інженерного навчально-наукового інституту імені Юрія Потебні
Вінницький національний технічний університет
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Fil. Dr. Jan-U. Sandal Institute (Norway)
Stefan cel Mare University of Suceava (Romania)
Alexandru Ioan Cuza University of Iași (Romania)
ISMA University of Applied Sciences (Latvia)
Academy of Economic Studies of Moldova (Moldova)

Universitatea
Ștefan cel Mare
Suceava

UNIVERSITATEA
„ALEXANDRU IOAN CUZA”
din IAȘI

ISMA
ANNO 1994

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

VII Міжнародна науково-практична конференція
Чернівці, 10 квітня 2025 року

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

УДК 336:502.131.1(082)
Ф 591

Відповідальні за випуск:

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту –
П.О. Нікіфоров

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту –
О.М. Гладчук

Матеріали друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за достовірність та точність поданих матеріалів
несуть автори.

Ф 591 **Фінансові** інструменти сталого розвитку економіки : матер. 7-ої
міжнар. наук.-практ. конференції (Чернівці, 10 квітня 2025 р.).
Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 706 с.
ISBN 978-966-423-959-9

До збірника включено тези виступів науковців, представників органів
місцевого самоврядування, студентів, присвячені розв'язанню проблем
досягнення стабільного розвитку економіки завдяки використанню
фінансових інструментів.

УДК 336:502.131.1(082)

ISBN 978-966-423-959-9

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2025

ПОВЕДІНКОВІ ФІНАНСИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

<i>Герчаківський С.Д., Довгаль В.О.</i> Цифровізація митної сфери в парадигмі розвитку особистих фінансів.....	597
<i>Гунчак О.Ю., Равлюк Т.А.</i> Формування фінансової грамотності та soft skills старшокласників в умовах воєнного часу	601
<i>Заволічна Т.Р.</i> Фінансова стійкість громадських організацій: вплив цифрової модернізації	605
<i>Коваль С.Л.</i> Особливості доходів домогосподарств України в умовах війни	609
<i>Корбутяк А.Г., Верстюк Х.Л.</i> Шляхи адаптації студентів у ВНЗ: очима студента.....	612
<i>Ландовський Я.Е.</i> Аналіз закордонних практик структурної політики та структурних трансформацій в економіці розвинених країн.....	616
<i>Ландовський Я.Е., Михайлюк І.І.</i> Дослідження фінансового та матеріального стану вимушених переселенців	620
<i>Марченко Т.В.</i> Фінансові аспекти концепції економічного націоналізму в політекономії Фрідріха Ліста	622
<i>Материнська О.А., Серпанюк Д.В.</i> Управлінські фінансові рішення: аналіз впливу емоційних факторів	626
<i>Сидор І.П.</i> Поведінкові фінанси у фокусі надбань фінансової науки.....	629
<i>Ткач Є.В.</i> Теорія поведінкової економіки і економічна політика держави.....	635
<i>Хорошун В.В.</i> Поведінкові моделі прийняття рішень на фінансових ринках.....	638
<i>Ільченко Є.В.</i> Поведінкові фінанси в управлінні цифровізацією організаційних процесів промислових підприємств комунальної теплоенергетики	642
<i>Рябець О.М.</i> Сучасні теорії поведінкових фінансів: сутність та практична імплементація	645
<i>Константинов Д.І.</i> Теоретичні підходи до визначення сутності фінансової грамотності та основні її правила.....	650
<i>Харіна О.В.</i> Поведінкові фінанси: вплив та значення в економічній реальності України	654
<i>Шаталюк В.М.</i> Фінансова грамотність населення як підґрунтя розвитку економіки	657

ОСОБЛИВОСТІ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах повномасштабної війни, Україна продемонструвала надзвичайну стійкість і рішучість. Однак, руйнівний вплив війни негативно вплинув на усі сфери економіки, мільйони людей втратили роботу та житло. Перед державою постала раніше не існуюча потреба відбудови країни та необхідність пошуку та залучення фінансових ресурсів як іноземних інвесторів, так і внутрішніх ресурсів, у тому числі від наших співвітчизників. Саме тому, рівень фінансової стабільності домогосподарств, достатність їх доходів має визначальний вплив не лише на добробут населення, а й на зниження соціальної напруги та фінансову стійкість держави загалом.

Під час воєнного стану Інститутом демографії та проблем якості життя НАН здійснено дослідження «Соціально-економічного стану домогосподарств України» [1], яке дає можливість порівняти реальні доходи наших співвітчизників у довоєнний період та у період воєнного стану (табл. 1).

Таблиця 1

Показники реального доходу українських домогосподарств у 2021 р. та 2023 р., грн. на особу [1]

(у співставних цінах 2021 року)

Показники	2021 р.	2023 р.
Україна	14491	15160
Сільське населення	13418	12310
Міське населення	15001	16652

Аналіз показників реальних доходів українських домогосподарств свідчить про їх зростання у 2023 р. (15,2 тис. грн.) порівняно із 2021 р.

(14,5 тис. грн.) (табл. 1). Підвищення рівня доходів населення під час війни можна пояснити додатковими соціальними виплатами, наданням грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам, фінансовою підтримкою міжнародних партнерів, зростанням заробітної плати окремих категорій громадян (військовим, правоохоронцям, працівникам критично важливих галузей). Разом з тим, детальна оцінка доходів свідчить про їх нерівномірне зростання: особи, які проживають у містах відчули їхнє зростання (від 15,0 тис. грн. у 2021 р. до 16,7 тис. грн. у 2023 р.), а сільські жителі, навпаки, зменшення (від 13,4 тис. грн. до 12,3 тис. грн.).

Особливий інтерес становлять показники структури доходів українських домогосподарств (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка та структура доходів домогосподарств України
за 2021 р. та 2023 р., % [1]**

Показники	2021 р.	2023 р.
Доходи всього	100	100
Заробітна плата	59,8	61,7
Прибуток та змішаний дохід	5,7	6,4
Доходи від особистого підсобного господарства	2,5	1,7
Доходи від власності	1,2	3,3
Пенсії, стипендії та державні соціальні допомоги	19,8	15,5
Допомога від недержавних волонтерських фондів, організацій (ЮНІСЕФ, ПРООН тощо)	0	0,8
Допомога від родичів	3,2	3,1
Пільги та субсидії	0,4	0,6
Використання заощаджень та позик	1,3	5,6
Інші доходи	1,5	1,3

Порівняльний аналіз структури доходів вітчизняних домогосподарств у період війни та довоєнний період дозволив зробити наступні висновки:

—основним вагомим джерелом особистих доходів є заробітна плата (59,8% та 61,7%);

–показник питомої ваги доходів від підприємницької діяльності зріс від 5,7% у довоєнний період до 6,4% в період війни, що відображає адаптацію бізнесу до нових викликів;

–під час війни населення отримало додаткове джерело доходів у формі допомоги від міжнародних організацій (0,8%), що стало можливим завдяки фінансовій підтримці українців міжнародними партнерами.

Зростання питомої ваги заробітної плати у доходах у період воєнного стану (табл. 2) зумовлено підвищенням її середнього обсягу, що пояснюється кризовими явищами «на ринку праці, де через війну, мобілізацію та міграцію стало критично бракувати працівників» [2]. Дефіцит трудових ресурсів посилюється влітку 2024 р. після прийняття закону про мобілізацію. Європейська бізнес асоціація оприлюднила інформацію, що «у 2024 р. 71% компаній відчули значний дефіцит кваліфікованих кадрів, тому 87% підвищили зарплату своїм працівникам» [2].

Досліджуючи доходи українців під час війни доцільно звернутись також до результатів «Вибіркового обстеження соціально-економічного стану домогосподарств» [3]. Так, 12,2% опитаних не могли забезпечити власні потреби у харчуванні; 33,4% були змушені відмовляти собі у найнеобхіднішому, окрім харчування; 41,0% опитаних вказали на достатній обсяг їх доходів, але вони не мали можливості формувати заощадження.

Аналіз доходів домогосподарств України в період війни демонструє неоднозначну картину: з одного боку, доходи населення зросли, з іншого – спостерігається нерівномірність доходів. Особливо вразливими є сільські домогосподарства, що свідчить про необхідність державної підтримки для забезпечення стабільності рівня життя в усіх регіонах країни. У період воєнного стану значна частина населення продовжує відчувати фінансову нестабільність, що підтверджується даними соціальних опитувань. Вимушене скорочення витрат, відмова від базових потреб та необхідність використання заощаджень свідчать про те, що фінансовий стан домогосподарств залишається складним.

Саме тому, впровадження державних заходів підтримки населення, подальше залучення іноземних партнерів сприятиме фінансовій стабільності вітчизняних домогосподарств та створить підґрунтя для подальшого розвитку України у післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Соціально-економічний стан домогосподарств України (за результатами загальнодержавного вибіркового обстеження соціально-економічного стану домогосподарств (ОСЕСД), грудень 2023 р. – лютий 2024 р.). Київ, 24 липня 2024 р. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/social-economical-state-2023-24>
2. Зануда А. Чи дійсно зарплати в Україні стали більшими. *BBC news Україна*. 14 січня 2025. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cz9exxx3je8o>
3. Соціально-економічний стан домогосподарств України (за результатами загальнодержавного вибіркового обстеження соціально-економічного стану домогосподарств (ОСЕСД), грудень 2023 р. – лютий 2024 р.). Київ, 24 липня 2024 р. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/social-economical-state-2023-24>

УДК: 336

Корбутяк А.Г.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Верстюк Х.Л.,

студентка 1 курсу, спеціальності «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ВНЗ: ОЧИМА СТУДЕНТА

Адаптація до навчання у вищому навчальному закладі є складним і багатогранним процесом, який впливає на загальну успішність студентів. Метою цього дослідження є визначення основних викликів, з якими стикаються студенти в процесах адаптації,

Шкільні роки – це період активного формування соціальної зрілості. Цей період збігається з підлітковим віком і характеризується складним формуванням особистісних рис. Розвиваються такі якості особистості, як цілеспрямованість, рішучість, самостійність, наполегливість, ініціативність і самоконтроль. Однак у 17 – 19 років, коли посилюється пошук власного духовного місця в житті і потреби в осмисленому життєвому самовизначенні,

взаємодія з „іншим”, „новим” може створювати конфлікти і протистояння, що призводить до неадекватних реакції і оцінок. Необхідно чітко констатувати, що адаптація студентів-першокурсників у новому середовищі вищого навчального закладу та нова система освіти не завжди є успішною. Для школярів, які вступають до університету, це крок у невідоме, і вони на підсвідомому рівні розуміють, що старий спосіб життя не може гарантувати ефективну майбутню діяльність, а розробка нової програми потребує часу. Виникає певна невпевненість, невпевненість у собі та тривога, що обумовлене передусім складністю та динамічністю сучасного життя. Проблеми на цьому етапі зумовлені внаслідок:

1) необізнаності старшокласників зі знаннями, необхідними для майбутньої професії; 2) зниження рівня базової та гуманітарної підготовки випускників; 3) впливу батьків на вибір професії без урахування індивідуальних особливостей абітурієнта.

На думку дослідників Т.Б. Буяльської та М.Д. Прищак «...процес адаптації передбачає, перш за все, активність самого суб'єкта діяльності, яка вимагає осмислення своїх дій і вчинків, пошуку власних шляхів рішень відповідно конкретним умовам життєдіяльності, аналізу характерних особливостей і результатів взаємодії (в даному випадку першокурсника) з новими людьми і обставинами. Адаптація містить у собі складні, багатогранні взаємини людини з довкіллям» [1].

Отже, ознайомимось з основними проблемами у вищому навчальному закладі, які заважають успішній адаптації студентів в цілому, та економічних спеціальностей зокрема:

Соціальна ізоляція – одна з найпоширеніших проблем. Багато нових студентів, особливо з інших міст та країн, почуваються ізольованими. Така ізоляція може призвести до заниженої самооцінки, депресії і навіть проблем з фізичним здоров'ям.